

Куракін О. М.кандидат юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 340.13

**НОРМАТИВНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ ЯК УМОВА
АЛОКАЦІЙНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРАВОВОГО
РЕГУЛЮВАННЯ**

Зроблено спробу дослідити деякі методологічні питання нормативного прогнозування. Визначено нормативне прогнозування, коротко проаналізовано стратегію розробки нормативних юридичних прогнозів та етапи нормативного прогнозування. Показано необхідність чіткої побудови ієрархії цілей суспільства у правовій площині.

Ключові слова: *правове регулювання, функція, ефективність, прогнозування, правотворчість, правореалізація.*

Постановка проблеми. Ефективне управління суспільством та адекватне правове регулювання суспільних відносин потребує визначення не тільки перспектив і тенденцій розвитку правової дійсності, а й стратегічних шляхів досягнення цілей суспільства у правовій сфері, що реалізується через систему нормативного юридичного прогнозування.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Мета. Ідея нормативного прогнозування вперше в науковій літературі з'явилася ще в 20-х роках ХХ ст. Проте далі декларацій і побажань справа не пішла. І лише в 60-х роках розпочалося теоретичне оформлення нормативного підходу в прогностичних дослідженнях, який (порівняно з перспективним підходом) не одержав значного розвитку. В юридичній літературі про нормативне прогнозування згадували вкрай рідко і лише у зв'язку з плануванням законопроектних робіт. Усе це актуалізує необхідність розробки стратегії та методологічного інструментарію нормативного юридичного прогнозування.

Виклад основного матеріалу. Нормативне юридичне прогнозування покликане відшукати шляхи і засоби досягнення цілей суспільства у правовій площині. Тобто в основі нормативного прогнозування лежить складніша ідея, ніж при перспективному. Адже якщо при перспективному прогнозуванні досить лише провести екстраполяцію в майбутнє тенденцій розвитку досліджуваного об'єкта, то від нормативного прогнозування вимагається здійснити вибір найкращого варіанта розвитку подій за наперед заданими критеріями. При цьому нормативний прогноз будується на базі інформації про загальні тенденції розвитку досліджуваного об'єкта, яка виходить з прогнозу перспективного. А це означає, що перспективний та нормативний прогнози тісно пов'язані і на тому етапі, коли закінчується генерація першого, розпочинається синтез другого.

Важливо також, щоб взаємодія перспективного і нормативного підхо-

дів у прогнозуванні відбувалася на кожному етапі прогностичного дослідження. Адже «яка б досконала методика не застосовувалася при розробці нормативних прогнозів, побудові на їх основі «дерева цілей», ступінь їх оптимальності врешті залежить від повноти і глибини пізнання об'єктивних тенденцій, врахування реальних можливостей, вимог законів суспільного розвитку» [1]. А це означає, що якість нормативного прогнозу особливо залежить від ефективності, надійності та достовірності перспективного прогнозу.

Стратегія розробки нормативних юридичних прогнозів базується на ідеї оптимізації, вибору найбільш доцільних, конструктивних та рентабельних шляхів, способів і засобів, які у визначені (бажано найбільш короткі) строки з найбільшою імовірністю дадуть змогу певних цілей щодо досліджуваного об'єкта правової дійсності, а саме – вирішення виявлених у процесі перспективного юридичного прогнозування проблем. Отже, нормативне юридичне прогнозування тісно пов'язане з цілепокладанням ще до моменту переходу прогностичної інформації до сфери планування, проектування, програмування та регулювання загалом. Адже саме система цілей, сформована у процесі цілепокладання, є критерієм при визначенні можливих шляхів, способів та засобів вирішення проблем, в чому й полягає завдання нормативного прогнозування. Причому, формуючи цілі щодо досліджуваного об'єкта, доцільно, як і під час перспективного прогнозування та проблемного аналізу, зокрема, враховувати характеристики, показники прогнозного фону, створюючи їх систему за значущістю, ступенем впливу на прогнозований об'єкт.

Таким чином, можна спробувати схематично визначити послідовність дій з розробки нормативного юридичного прогнозу. Для цього скористаємося будь-якою уявною, абстрактною ситуацією, наприклад, щодо прогностичного дослідження стану та динаміки правопорушень. Уявімо, що в результаті перспективного прогнозування стану та динаміки правопорушень у певному гіпотетичному регіоні був визначений цілий спектр варіантів перспективного прогнозу досліджуваного явища. Наприклад, пряма екстраполяція в майбутнє давала стан правопорушень у регіоні на перспективу найближчих 10 років 1 млн. правопорушень, верхня межа становила 1,4 млн. правопорушень, нижня – 0,6 млн., а найбільш імовірний стан правопорушень – 1,2 млн.

Це, звичайно, умовні дані перспективного прогнозу, наведені для ілюстрації теоретичних положень. Інформація в перспективному прогнозі (вказаний спектр варіантів прогнозу) окреслює певні можливості розвитку досліджуваного об'єкта в майбутньому за умови виключення прийняття певних рішень та активної діяльності на їх основі, що здатні змінити хід розвитку прогнозованого об'єкта в напрямку, бажаному для зацікавленого суб'єкта. Проте, як відомо, цінність юридичного прогнозування, як і будь-якого іншого виду соціального прогнозування, полягає в генерації інформації, за допомогою якої можна змінити тенденції розвитку досліджуваного об'єкта в бажаному напрямку (звичайно, до певної межі). Вказана інформація повинна містити конкретні рекомендації щодо шляхів, засобів

імовірного вирішення перспективних проблем.

Отже, логіка розробки нормативного прогнозування виглядатиме так: спочатку слід визначити, так би мовити, кінцеву мету, яку іноді називають ідеалом [2], що являє собою модель бажаного майбутнього. У згаданому прикладі це буде бажаний для суспільства показник стану правопорушень у регіоні. Звичайно, при цьому можна абстрагуватися від впливу факторів прогнозного фону, а можна їх врахувати. Проте, в будь-якому випадку, кінцева мета повинна бути обґрунтованою. Крім того, при умовному виключенні дії факторів прогнозного фону дослідник все ж таки повинен в загальних рисах враховувати реалії розвитку досліджуваного об'єкта в контексті зовнішніх умов. Тому одразу ж необхідно відхилити варіанти надмірного і надто різкого зниження чи зростання кількості правопорушень. Цілком обґрунтованим буде намагання припинити зростання кількості правопорушень і стабілізації їх кількості на рівні наявних 700 тис. правопорушень на рік, що являє собою конкретну кінцеву мету суспільства в цьому плані.

Але в процесі наукового аналізу з урахуванням даних перспективного прогнозу дослідник, наприклад, доходить висновку про необхідність певної корекції кінцевої мети, яка вже полягатиме у стабілізації показника на рівні 800 тис. правопорушень на рік. Далі, аналізуючи дані прогнозного фону, він констатує, наприклад: за питомою вагою впливу фактори зростання кількості правопорушень у регіоні (постійне зниження життєвого рівня населення регіону, зростання безробіття, низька ефективність роботи правоохоронних та інших державних органів, їх корумпованість тощо) поки що переважають над факторами зниження кількості правопорушень. Проте цілком можливо вжити заходів (сприяння розвитку автентичних і рентабельних напрямів економіки регіону, житлове будівництво, додаткове створення робочих місць, перекриття потоків нелегальної міграції та каналів переміщення контрабандних товарів, наркотиків, зброї, правова освіта населення, поліпшення роботи правоохоронних та інших державних органів тощо), що призведуть до зниження динаміки правопорушень. У результаті можна очікувати певного зниження кількості правопорушень і їх стабілізації на рівні хоча б 900 тис. Таким чином, одержано ще два показники: 0,8 млн. і 0,9 млн. правопорушень на рік, які в науковій літературі часто називають відповідно абсолютним та відносним оптимумами [3], що за своєю суттю є нормативними, характеризують мету і виступають результатом цілепокладання. Отже, динаміка правопорушень очікується у середньому на рівні зростання на 50 тис. щороку, а бажано знизити цей показник хоча б до 20 тис.

Наступним кроком є власне розробка нормативного прогнозу. З цією метою проводиться моделювання з використанням цілого комплексу методів юридичного прогнозування. Причому визначається не один, а багато шляхів, способів та засобів вирішення прогнозованих проблем. Для цього доцільно проаналізувати кожен спосіб, захід чи засіб та інші ресурси, а потім побудувати системну нормативну модель з визначенням співвідношення всіх цих способів, заходів, засобів, шляхів на основі оптимального їх

поєднання у відповідних пропорціях. Так, у нашому прикладі прогнозування стану правопорушень слід спочатку визначити реальну можливість, доцільність, рентабельність, обґрунтованість кожного з таких заходів та шляхів вирішення назріваючих проблем, як організація та сприяння розвитку широкої мережі суб'єктів підприємництва, налагодження системи житлового будівництва, додаткове створення робочих місць (у тому числі за рахунок попередніх заходів), поліпшення матеріального та кадрового забезпечення правоохоронних та інших державних органів, підвищення винагороди державним службовцям, організація належного контролю за діяльністю державних органів, удосконалення системи нормативно-правових актів, що регулюють питання діяльності, повноважень та відповідальності держави перед особою, перекриття потоків нелегальної міграції, каналів переміщення контрабандних товарів, наркотиків, зброї, правове виховання населення тощо. А потім на основі системного аналізу всіх цих та інших заходів, шляхів і способів необхідно сформулювати оптимальний варіант їх співвідношення. Так, зокрема, в згаданому прикладі слід насамперед акцентувати увагу на здійсненні оперативних заходів, що можуть дати швидкий, сталий, бажаний ефект (наприклад, заходи щодо поліпшення роботи державних органів), а також на способах і шляхах вирішення найбільш вагомих проблем (наприклад, способи поліпшення соціально-економічних умов життя населення регіону).

Таким чином, результатом нормативного прогнозування є рекомендації органам, що приймають рішення, стосовно визначення системи оптимальних можливих шляхів, способів, заходів, засобів, реалізація яких з найбільшою імовірністю призведе до вирішення перспективних проблем. Вказана інформація допомагає суб'єктам відповідного прогнозування прийняти обґрунтоване рішення щодо прогнозованого об'єкта.

Процедура розробки нормативного прогнозу, описана вище, є надто спрощеною, схематичною і має умовний та ілюстративний характер, адже на практиці доводиться здійснювати комплексний аналіз великої кількості факторів прогнозного фону та генерацію масштабної системи ресурсів. Причому під час юридичного прогнозування проблемний (перспективний) та цільовий (нормативний) аналізи слід проводити в контексті загальнодержавного, а то й глобального рівнів.

Змістом нормативного юридичного прогнозу є інформація про можливі і необхідні шляхи, способи, засоби, які з найбільшою імовірністю призведуть до вирішення назріваючих проблем стосовно того чи іншого об'єкта державно-правової дійсності і, таким чином, досягнення цілей суспільства щодо нього.

З метою підвищення ефективності, надійності, достовірності, обґрунтованості та точності результатів нормативного юридичного прогнозування необхідно певним чином впорядкувати, класифікувати цілі суспільства в державно-правовій сфері діяльності, створити певну їх систему, оскільки всі вони різні за значенням. Соціальні цілі в літературі з прогностики прийнято інтегрувати в єдину систему ієрархічного характеру з умовною назвою «дерево цілей» («дерево соціальних цілей») [4], а також диференцію-

вати їх за вагомністю: одна чи кілька цілей є кінцевими, потім ідуть численні похідні першого, другого, третього та ін. порядків. При цьому ієрархічна система цілей будується таким чином, що кожна мета наступного порядку впливає з мети попереднього порядку (відповідно вся система цілей впливає з кінцевої мети). Під час прогностичного дослідження того чи іншого об'єкта правової дійсності слід системно (комплексно) аналізувати цілі щодо цього об'єкта в контексті інших соціальних цілей, встановлюючи при цьому зв'язки між ними та їх співвідношення.

Так, у процесі прогнозування стану правової культури населення нашої країни результатом цілепокладання може бути така система цілей. Кінцевою в такому випадку буде мета підвищення рівня правової культури населення, а також подолання правового нігілізму. Ця кінцева профільна (що стосується досліджуваного об'єкта) мета конкретизується цілями нижчого порядку, якими є підвищення рівня розвитку правосвідомості суспільства (що, у свою чергу, включає цілі нижчого порядку: формування більш-менш досконалих раціональних компонентів правосвідомості і, зокрема, розвиток юридичної науки, адекватний потребам практики, визначення теоретико-методологічних засад і принципів юридичної науки, формування цілісної теорії і методології дослідження правових явищ, розробка однозначної, точної, простої юридичної термінології, налагодження та зміцнення наукових зв'язків юриспруденції з іншими галузями знань та діяльності тощо, а також цілі формування емоційних та вольових структурних елементів правосвідомості суспільства), удосконалення та гармонізація правової діяльності (яка дезагрегується на цілі нижчих структурних рівнів: удосконалення теоретичної, освітньої і практичної правової діяльності, зокрема, правотворчої та правореалізаційної діяльності), підвищення рівня розвитку системи правових актів (правової бази) суспільства. Вказані цілі конкретизуються за допомогою цілей нижчих порядків і становлять систему, так би мовити, профільних цілей (які стосуються об'єкта прогнозування). Крім того, втілення в життя цих цілей тісно пов'язане з так званими фоновими цілями (які стосуються інших об'єктів дійсності, що активно впливають на об'єкт прогнозування), що допоможе у вирішенні перспективних проблем щодо прогнозованого об'єкта (оскільки всі цілі відповідають перспективним проблемам).

На основі визначеної системи цілей формується низка конкретних заходів, які з найбільшою імовірністю призведуть до досягнення цих цілей. Такими заходами у згаданому прикладі можуть бути належна організація правової освіти населення та окремих його категорій (проведення заходів щодо правової освіти в навчальних закладах, на підприємствах, установах, організаціях, в системі державних органів різними способами та методами, введення обов'язкових курсів з правознавства тощо), проведення ефективної правової пропаганди та агітації (створення та функціонування системи поширення знань про державу і право через засоби масової інформації, ознайомлення та аналіз чинного законодавства, проведення ефективної правової агітації населення різними способами, максимізація ефекту вказаних засобів) підвищення правової активності населення та стимулювання

правового самовиховання кожної людини тощо.

Крім того, для досягнення вказаних цілей необхідно реалізувати цілу низку заходів у політичній, економічній, соціальній, загальнокультурній, демографічній, науково-технічній та інших сферах суспільного буття.

Таким чином, для підвищення ефективності юридичного прогнозування в процесі цілепокладання доцільно сформувати ієрархічну багаторівневу систему профільних та фонових цілей щодо конкретного об'єкта прогнозування. При цьому слід виділити одну (чи кілька) кінцеву профільну мету, на основі якої ієрархічно будуються наступні рівні (порядки) більш конкретних цілей. Графічно така система цілей зображається у вигляді трикутника [5] чи піраміди, вершиною яких є кінцева мета, а в основі – максимально конкретні цілі, що досягаються в короткі строки і з невеликими витратами ресурсів. Причому найбільшого ефекту можна досягти при системному аналізі проблем та цілей у правовій сфері шляхом поєднання «дерева проблем» та «дерева цілей» в єдину модель. Останню іноді називають «проблемно-цільовим ромбом» [6] або «проблемно-цільовим кристалом», використання якого дасть змогу більш системно, науково, ефективно та прискорено провести процес юридичного прогнозування.

Загалом логіку прогностичного дослідження з використанням так званого «проблемно-цільового ромба» («проблемно-цільового кристала») схематично можна проілюструвати на прикладі прогнозування стану законодавства в нашій державі (щоправда, в досить спрощеному варіанті).

У такому випадку в процесі перспективного прогнозування дослідник одержує ієрархічну систему перспективних проблем («дерево проблем»). При цьому ключовою (корінною) є проблема недосконалості чинного законодавства, яка дезагрегується на проблеми першого порядку (рівня): проблема значного відставання законодавства від реалій суспільного життя, «поглиблення основної суперечності між двома сторонами (сферами) правової системи – правотворенням і правореалізацією» [7], деформація правозастосовної діяльності (корупція, послаблення відповідальності та вимогливості, зниження рівня професіоналізму посадових осіб) [8], падіння престижу права та правовий нігілізм, проблема техніко-юридичної недосконалості нормативно-правових актів тощо. Крім того, при цьому не слід забувати і про комплекс проблем, що постають у процесі зближення законодавства України з європейським правом [9].

Тоді проблемами нижчого (більш конкретного) порядку (рівня) будуть, наприклад, недосконалість формування структури нормативно-правових актів, форми та мовного викладу їх змісту, прогалини та суперечності в законодавстві, відсутність чіткої правової регламентації питань, пов'язаних з функціонуванням джерел права, і насамперед, нормативно-правових актів, проблеми неврегульованості окремих питань суспільного життя, надмірне дублювання правових норм [10], безсистемний характер законотворчого процесу [11] і взагалі відсутність раціонального порядку підготовки нормативно-правових актів [12], дія застарілих актів, існування істотних суперечностей між чинними актами, неефективність багатьох законів, нестабільність законодавства [13] і т. ін.

На нижчих рівнях цієї системи вказані та інші проблеми розгалужуються в конкретизації, доходючи до найбільш конкретних проблем, що стосуються хоча б якогось одного нормативно-правового акту. Причому всі ці проблеми, як вже було сказано, аналізуються перспективно, тобто виявляють назриваючі проблеми або розглядають вже існуючі проблеми на предмет їх подальшого розвитку.

Крім того, для кожної проблеми бажано визначити весь спектр можливих варіантів її розвитку. Таким чином, дослідник одержує одну частину «проблемно-цільового ромба» («проблемно-цільового кристала») – «дерево проблем» («піраміду проблем»). При цьому можна цілком погодитися з тим, що прогнозування розвитку законодавства повинно не тільки виявити «спектр можливостей» та імовірність їх реалізації, а й саме ту можливість, реалізація якої виявиться найбільш дієвою з точки зору соціальної ефективності майбутнього правового регулювання суспільних відносин [14].

Далі, на основі виявленого при перспективному юридичному прогнозуванні комплексу проблем формується певний конкретний ідеал як найкращий варіант розвитку досліджуваного об'єкта, який, по суті, є кінцевою метою і вершиною в ієрархії цілей. Так, у нашому прикладі такою метою буде побудова досконалого законодавства, яке б враховувало всі природні права людини, ввібрало б найкращі зразки моралі та права, сприяло б удосконаленню і найбільшому самовираженню людини як найбільшої цінності суспільства. Потім конкретний ідеал уточнюється з огляду на дію зовнішніх щодо об'єкта прогнозування факторів (прогнозного фону). Тобто обирається не просто найкращий варіант, а найкращий варіант з реально можливих. У нашому прикладі це побудова відносно досконалого (на даний період розвитку суспільства) законодавства. Причому, враховуючи різні можливі варіанти поєднання та співвідношення щодо прогнозованого об'єкта факторів (прогнозного фону), у процесі прогностичного дослідження доцільно визначити цілий спектр відносних ідеалів. Отже, на основі кінцевої (головної) мети-ідеалу будуються цілі-оптимуми, досягнення яких необхідне і можливе за існуючих умов для руху до ідеального стану.

Наступним кроком дослідження є формування більш конкретних цілей (цілей нижчих порядків), які конкретизують цілі-оптимуми. У згаданому прикладі такими цілями нижчих порядків (рівнів) будуть прийняття нових нормативно-правових актів, які б врегулювали ті види суспільних відносин, щодо регламентації яких існують прогалини, проведення науково обґрунтованої систематизації нормативно-правових актів, усунення суперечностей у законодавстві, вдосконалення термінології та мовного викладу нормативно-правового матеріалу, усунення дублювання окремих положень у кількох нормативно-правових актах, належна структурна організація нормативно-правового матеріалу тощо. Причому згадані та інші цілі нижчих рівнів є різнопорядковими, тобто підпорядковуються одні іншим (їх іноді називають нормами-цілями).

Висновок. На основі такої ієрархічної системи цілей визначаються завдання, шляхи, способи, засоби, строки оптимального вирішення перспективних проблем і розробляються рекомендації для прийняття конкретних

рішень, чим здійснюється перехід до конструктивних способів передбачування, зокрема управління.

Високий ефект моделей на зразок проблемно-цільового ромба доведено їх використанням у більшості суспільних наук. Тому цілком правомірним є й припущення можливості досягнення аналогічного ефекту в юридичному прогнозуванні. Щоправда, при цьому необхідно створити дійсно наукову теорію та методологію юридичного прогнозування, яка б відповідала вимогам суспільного життя, і впровадити її обґрунтовані рекомендації у практику прогностичного дослідження.

Бібліографічні посилання

1. Гендин А.М. Единство поискового и нормативного подходов в социальном прогнозировании. //Проблемы социального прогнозирования: сб. научн. трудов. – Красноярск, 1978. – Вып. 4.
2. Бестужев-Лада И.В. Нормативное социальное прогнозирование: возможные пути реализации целей общества. Опыт систематизации. – М., 1987.
3. Козюбра Н.И. Юридическая наука и перспективное прогнозирование.// Методологические проблемы юридической науки. – К., 1990.
4. Бестужев-Лада И.В. Нормативное социальное прогнозирование: возможные пути реализации целей общества. Опыт систематизации. – М., 1987.
5. Бестужев-Лада И.В. Поисковое социальное прогнозирование. – Красноярск, 1986. – Вып. 11. – С. 61.
6. Бестужев-Лада И.В. Нормативное социальное прогнозирование: возможные пути реализации целей общества. Опыт систематизации. – М., 1987. –С. 59–66.
7. Шемшученко Ю., Ющик О. До проблеми формування законодавчої політики в Україні //Право України. – 2005. – № 11. – С. 5.
8. Рабінович П.М. Загальна концепція правової реформи в Україні: до характеристики вихідних засад // Вісник Академії правових наук. – 1998. – № 1. – С. 19.
9. Опришко В. Питання трансформації європейського права в законодавство України // Право України. – 2001. – № 2. – С. 27–30; Ониськів М. Глобалізація і правотворення // Право України. – 2002. – № 9. – С. 10–14; Железняк Н. Проблеми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу // Право України. – 2004. – № 11. – С. 140–143; Ковальова О. Зближення законодавства Європейського Союзу з правовими системами держав-кандидатів на вступ до ЄС // Право України. – 2003. – № 9. – С. 138–142; Кравчук І. Реформування інституційного механізму адаптації права України до права ЄС // Право України. – 2005. – № 1. – С. 16–20.
10. Луць Л. Трансформація нормативної частини сучасної правової системи України // Право України. – 2003. – № 3. – С. 120.
11. Колодій А.М. Конституція України як основа правової реформи в нашій державі // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 1998. – № 2. – С. 23.
12. Коростей В. Проблеми правотворчості в Україні // Право України. – 2004. – № 3. – С. 121.
13. Коттенко О., Мурашин Г. Деякі методологічні аспекти наукового забезпечення законодавчого процесу // Вісник Академії правових наук України. –2003. – № 2–3. – С. 133.
14. Нагребельний В.П. Прогнозування юридичне // Юридична енциклопедія: у 6 т. – К., 2003. – Т. 5. – С. 149.

Куракин А. Н. Нормативное прогнозирование как условие алокационной эффективности правового регулирования. Сделана попытка исследовать некоторые методологические вопросы нормативного прогнозирования. Определено нормативное прогнозирование, кратко проанализирована стратегия разработки нормативных юридических прогнозов и этапы нормативного юридического прогнозирования. Показана необходимость четкого построения иерархии целей общества в правовой плоскости.

Ключевые слова: правовое регулирование, функция, эффективность, прогнозирование

Kurakin O. M. Normative forecasting as a condition of allocational effectiveness of legal regulation. The article explores some of the methodological issues of the legal normative forecasting. This determines the legal normative forecasting, briefly discussed the strategy of development of normative legal betting legal and regulatory steps forecasting. Shown the need to build a clear hierarchy of objectives of the society in the legal field.

Effective management of society and adequate legal regulation of social relations must be defined not only prospects and trends of the legal reality, but also strategic ways of achieving the objectives of the society in the field of law, implemented through the regulatory legal prediction. The idea of normative forecasting for the first time in the scientific literature appeared in the 20s of XX century. However, more returns and wishes did not get. It was only in the 60s began the theoretical design of the regulatory approach to predictive studies that (compared to a promising approach) has not received significant development. In legal literature of normative forecasting mentioned rarely and only in connection with the planning of Legislative Drafting. All of this updated strategy and the need to develop methodological tools of legal normative forecasting.

The result is a prediction of regulatory recommendations to the decision makers, the definition of best possible ways, methods, events, facilities, implementation of which most likely will lead to solving advanced problems. Displayed information helps predict subjects relevant to make an informed decision on the projected object.

To increase the efficiency, reliability, accuracy, validity and accuracy of legal normative forecasting need some way to organize, classify whole societies in the state-legal activity and establish a system of them because they are all different in meaning. Social objectives in the literature on prognostics taken to integrate into a single system hierarchical nature of the so called "objectives tree" ("social objectives tree"), and to differentiate them for significance, one or more of the goals is to end, followed by numerous derivatives of the first, second, third, and so on orders.

In this hierarchical system of goals constructed so that each objective subsequent follows from the purpose of pre-order (respectively the whole system of objectives derived from the ultimate goal). When prognostic study of an object should be legal reality system (complex) analyze the goals for this object in the context of other social goals, while establishing links between them and their relationship.

Keywords: *legal regulation, function, efficiency, forecasting, legal creativity, legal implementation.*

Надійшла до редакції 20.02.2013

Олійник А. Ю.

професор

(Національна академія внутрішніх справ)

УДК 342.7

ПОНЯТТЯ КОНСТИТУЦІЙНИХ СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ

Визначено поняття і ознаки конституційних свобод людини і громадянина, запропоновано висновки і рекомендації.

Ключові слова: *конституційні права і свободи, конституційні свободи, ознаки конституційних свобод людини і громадянина.*